

УДК 640.41

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Юлія Бірюкова

*Київський національний університет технологій та дизайну,
Київ, Україна*

Резюме. Проведено наукове дослідження світового досвіду державної підтримки готельного бізнесу. Використано методи аналізу і синтезу – з метою опису форм і методів державної підтримки готельного бізнесу; індукції та дедукції – з метою формулювання актуальності, результатів, висновків; метод аналогії – для виділення особливостей і характерних ознак; схематичного і табличного представлення інформації – для візуалізації результатів дослідження. Презентовано особливості класичної державної підтримки в провідних країнах. Встановлено, що відповідно до міжнародного досвіду важливим і дієвим засобом регулювання розвитку готельного бізнесу є: втілення правових методів (розроблення нормативно-правової бази), реалізація стратегічних програм, інноваційних проектів будівництва готелів та аналогічних засобів розміщення. В умовах спалаху COVID-19 низка європейських урядів розробили унікальні програми допомоги різним секторам бізнесу та плани допомоги підприємствам готельного бізнесу. Виявлено, що заходи, спрямовані на підтримку готельного підприємства, включають: прями гранти або податкові пільги; субсидовані державні гарантії за банківськими позиками; державні та приватні позики із субсидованими процентними ставками; відтермінування сплати податків та/або відтермінування внесків на соціальне страхування; субсидії заробітної плати працівникам, щоб уникнути звільнень під час спалаху вірусу. Встановлено, що в Україні урядом передбачено програму підтримки готельного бізнесу у зв'язку із пандемією COVID-19. Однак така допомога суттєво відстає від підтримки та стимулювання готельного підприємництва, запропонована розвиненими зарубіжними країнами. Урядові України доцільно відстежувати методи міжнародної державної підтримки розвитку готельного бізнесу й запроваджувати їх у національному середовищі, що дасть змогу утримати їх на рівні функціонування, не знижуючи конкуренто-спроможність національного готельного підприємництва, вироблення напрямів їхнього подальшого стратегічного розвитку, пошуку оптимальних методів управління готельним бізнесом за умов подолання кризових явищ.

Ключові слова: методи і форми підтримки, засоби регулювання, готельний бізнес, програми підтримки, плани.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.03.052

Отримано 13.05.2021

UDC 640.41

THE WORLD EXPERIENCE OF STATE SUPPORT FOR THE HOTEL BUSINESS

Yulia Biriukova

Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

Summary. The investigation of the world experience of state support for the hotel business is carried out in this paper. In the course of scientific research, the methods of analysis and synthesis are used in order to

describe the forms and methods of state support for the hotel business; inductions and deductions in order to formulate the relevance, results and conclusions; method of analogy to highlight the features and peculiarities; schematic and tabular presentation of information to visualize the results of the investigation. In the study, the features of classical state support in leading countries have been presented. It is determined that in accordance with the international experience, the important and effective means of regulating the development of the hotel business are as follows: the implementation of legal methods (development of regulatory framework), implementation of strategic programs, innovative projects of hotel construction and similar accommodation facilities. Under COVID-19 conditions, a number of European governments developed unique assistance programs for various business sectors and plans for assisting the hotel business. It is defined that measures directed to support the hotel business include: direct grants or tax benefits; subsidized state guarantees for bank loans; public and private loans with subsidized interest rates; deferred payment of taxes and / or deferred social security contributions; wage subsidies to employees in order to avoid layoffs during the virus outbreak. It is established that in Ukraine the government has provided the program to support hotel business because of COVID-19 pandemic. However, such assistance lags far behind the hotel business support and promotion offered by developed foreign countries. It is reasonable for the government of Ukraine to monitor the methods of international state support for hotel business development and to introduce them in the national environment making it possible to keep them at the level of functioning without reducing the competitiveness of the national hotel business, to develop directions for their further strategic development, to find optimal methods of hotel business management under crisis conditions.

Key words: *methods and forms of support, means of regulation, hotel business, support programs, plans.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.03.052

Received 13.05.2021

Постановка проблеми. Міжнародний туризм сьогодні відносять до тих сегментів, що опинився у дуже непростій ситуації внаслідок закриття кордонів між країнами, обмеження можливості вільного пересування туристів, зниження проведення туристичної діяльності через пандемію COVID-19. Зниження рівня туристичних потоків мало вагомий вплив на розвиток міжнародного готельного бізнесу. Окремі готельні підприємства були змушені призупинити господарську діяльність і зазнали суттєвих втрат. Країни світу по-різному відреагували на нові виклики. Вони й надалі здійснюють пошук ефективних заходів виходу готелів та аналогічних засобів розміщення з кризової ситуації. Важливим є вивчення досвіду країн щодо вибору напрямів підтримки готельного бізнесу з метою формування оптимальних і найбільш дієвих методів підтримки та відновлення діяльності готелів на території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У рамках розвитку готельної сфери, особливості міжнародного розвитку готельного бізнесу представлені у наукових працях Гончаренко Я. [3], Козловського Р. [3], Менькова Е. [2], Михайличенко К. [2], Шевченко Е. [2], Шикина О. [3], Юринець З. [4], Рівас Дж. [6], Пейн Г. [6], Фрібе К. [6], Юн К. [11]. На підґрунті дослідження основних наукових напрацювань економістів зроблено висновок, що здебільшого автори аналізують сучасний стан готельного господарства у світі, виявляють тенденції його розвитку, проблеми та перешкоди розвитку готельного господарства у різних країнах. На жаль, на сьогодні ще недостатня кількість досліджень, що стосуються заходів державної підтримки та стимулювання готельного бізнесу в умовах пандемії COVID-19.

Метою статті є аналіз форм і методів державної підтримки готельного бізнесу в умовах пандемії COVID-19.

Постановка завдання. Для досягнення запропонованої мети, визначено такі наукові завдання: дослідити класичні форми і методи державної підтримки готельного бізнесу та сучасні заходи державної підтримки в умовах пандемії COVID-19. Під час здійснення дослідження використано методи аналізу і синтезу – з метою описування форм і методів державної підтримки готельного бізнесу; індукції та дедукції – з метою формулювання й актуальності, результатів, висновків; метод аналогії – для виділення особливостей і характерних ознак; схематичного й табличного представлення інформації – для візуалізації результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний досвід підтримки державами готельного бізнесу є одним із найважливіших засобів впливу на поступ ринку надання готельних послуг. Особливості класичної державної підтримки в окремих країнах наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Міжнародний досвід підтримки державою готельного бізнесу

Table 1. International experience of state support for hotel business

Країна	Характеристика
Іспанія	Ухвалений план підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту країни. Центральне місце займає модернізація готелів у ключових курортах, розвиток сільського туризму в районах, які не мають пляжів (Валенсія). Острів Тенеріфе оголошено зоною франко, що дає змогу знизити ціни на туристичні послуги (зокрема й у готелях), а це відображається на вартості інших продуктів, зокрема бензину. Крім того, уряд країни інвестує великі суми в розвиток інфраструктури цього острова
Марокко	Ухвалений план розвитку туризму та готельного бізнесу, що передбачає прямі бюджетні інвестиції (20–40%) для підтримки пріоритетних проектів, наприклад, готельних комплексів, великих парків розваг тощо
Туреччина	Готельно-туристичний комплекс на 40% дотується урядом держави, що дає змогу встановлювати конкурентоспроможні ціни на послуги. Крім того, прийнято зручне для туристів вільне котирування іноземної валюти поряд з місцевою грошовою одиницею
Ізраїль	До 30% інвестицій в готельну сферу повертається інвестору державою у вигляді прямих відрахувань і податкових пільг (за умови досягнення обсягів залучення туристів)
Мексика	Створені зони франко (вільні від оподаткування) навколо курортів Канкун та Акапулько
Індонезія	Острів Балі визнаний вільною економічною зоною, що знижує ціни на туристичну, готельну пропозицію. Також оправдовує себе практика прямих бюджетних інвестицій у розвиток інфраструктури

Джерело: складено автором на основі [2, 3, 4, 12].

Відповідно до міжнародного досвіду, важливим і дієвим засобом регулювання розвитку готельного бізнесу є:

- втілення правових методів (розроблення нормативно-правової бази);
- реалізація стратегічних програм, інноваційних проектів будівництва готелів та аналогічних засобів розміщення.

Однак у 2020 році Європейська комісія визнала сектор готелів та дозвілля одним із секторів, які найбільше постраждали від спалаху COVID-19. Масовий і безпрецедентний фінансовий вплив на світову економіку, спричинений пандемією вірусу, призвів до того, що низка європейських урядів розробили унікальні програми допомоги різним секторам бізнесу та компаніям.

Існує державна допомога, коли державний орган (на місцевому, регіональному чи національному рівні) надає державні ресурси компаніям. Державна допомога підприємствам, здебільшого, заборонена, але вона може бути виправдана за певних умов. Правила державної допомоги ЄС дозволяють державам-членам вживати швидких та ефективних заходів для підтримки компаній, що стикаються з економічними труднощами внаслідок спалаху вірусу, забезпечуючи водночас, що конкуренція на ринку не порушується. Таким чином, готельний бізнес мав можливість розраховувати на державну підтримку за розробленими планами допомоги, у формі індивідуальної допомоги компанії чи обмеженої кількості компаній. Генеральним директором з

питань конкуренції Європейської Комісії підготовлено та впроваджено в дію плани допомоги підприємствам готельного бізнесу й іншим компаніям.

Держави-члени ухвалили рішення про можливість надання підтримки готельному бізнесу, який постраждав від пандемії, відповідно до правил Загального регламенту групових винятків (GBER), які не потребують попереднього дозволу Європейської Комісії (ЄК). Весною 2020 р. ЄК ухвалила «Тимчасові рамки» [5], спрямовані на сприяння затвердженню національних схем допомоги з метою забезпечення достатньої ліквідності для постраждалих підприємств під час та після спалаху COVID-19. Окремі заходи, включені до «Тимчасового плану» і можуть зацікавити підприємства, що працюють у готельному секторі, включають [6]:

- прямі гранти (або податкові пільги) до 800000 євро на компанію;
- субсидовані державні гарантії за банківськими позиками;
- державні та приватні позики із субсидованими процентними ставками;
- відтермінування сплати податків та/або відтермінування внесків на соціальне страхування;
- субсидії заробітної плати працівникам, щоб уникнути звільнень під час спалаху вірусу.

Іспанія затвердила «Національну тимчасову рамкову державну допомогу», на основі якої іспанські органи влади (на національному, регіональному та місцевому рівнях) надають підтримку ліквідності самозайнятим, малим та середнім підприємствам, великим компаніям у формі прямих грантів, авансових платежів, зменшення податків, гарантії за позиками та субсидовані процентні ставки за позиками. Що стосується прямих грантів, авансових платежів, податкових та пільгових виплат, підтримка на одну компанію не перевищуватиме 800000 євро на компанію [7]. Державні гарантії за позиками, які беруть компанії у банків: держави-члени мають змогу надавати державні гарантії, щоб банки продовжували надавати позики клієнтам, які їх потребують. Ці державні гарантії покривають позики й допомагають підприємствам покрити негайні оборотні кошти та інвестиційні потреби.

Португалія відповідно до «Тимчасових рамок» сформувала чотири напрями підтримки для малих та середніх підприємств, які постраждали від спалаху вірусу COVID-19, що діють у різних секторах: туризм; ресторани (та інші подібні види діяльності) тощо. Загальний бюджет цих напрямів становить 3 млрд євро. Дії спрямовані на обмеження ризиків, пов'язаних з наданням операційних позик тим підприємствам, які сильно постраждали від економічного впливу під час спалаху вірусу. Метою заходів є забезпечення цих підприємств достатньою ліквідністю для захисту робочих місць та продовження своєї діяльності. Ці заходи покривають гарантії за операційними позиками з обмеженим терміном погашення та розміром. Вони також обмежують державний ризик максимум до 90% [9]. Для досягнення цієї мети, серед заходів передбачено також мінімальну винагороду та гарантії, щоб забезпечити ефективну спрямованість допомоги банками чи іншими фінансовими установами до бенефіціарів, які потребують допомоги.

Данія здійснює заходи допомоги у формі державної позики. Позика має на меті забезпечити достатню ліквідність організаторам подорожей для протидії шкоді, заподіяній на ринку пакетних поїздок. Загальний бюджет заходу становить 1,5 млрд датських крон (приблизно 200 млн євро) [8].

У Великобританії розробили і впроваджують дві схеми допомоги, що передбачають державну підтримку у формі прямих грантів та державних гарантій на позики для малих і середніх підприємств різних сфер економіки, які постраждали від спалаху COVID-19. У Північній Ірландії правила державної допомоги ЄС застосовуватимуться орієнтовно до кінця 2024 року. Великобританія запровадила «Схему позик в умовах переривання бізнесу у зв'язку з вірусом» (CBILS) та розробила два окремих

напрями допомоги для підтримки малих і середніх підприємств різних сфер економіки згідно з програмою ЄС «Тимчасові рамки» [10]:

– згідно з першим напрямом передбачено гарантії, що покривають 80% кредитних можливостей для малих і середніх підприємств з оборотом до 45 млн фунтів стерлінгів (приблизно 49 млн євро) з метою покриття їхніх потреб у робочому та інвестиційному капіталі. Цей напрям впроваджується через Британський діловий банк, національний банк;

– за другим напрямом передбачено прямі гранти на підтримку малих і середніх підприємств із загальним бюджетом 600 мільйонів фунтів стерлінгів (приблизно 654 мільйони євро). Бенефіціарами є малі й середні підприємства, що працюють у всіх ринкових секторах і мають тимчасові фінансові труднощі через економічний вплив спалаху вірусу.

В Україні урядом передбачено програму підтримки готельного бізнесу у зв'язку з пандемією. Фінансову допомогу у розмірі 8000 грн отримали працівники або ФОП, якщо роботодавець має одну з 6-ти категорій КВЕД, зокрема, 55 – тимчасове розміщення [1]. Однак така допомога суттєво відстає від підтримки готельного підприємництва, запропонована розвиненими зарубіжними країнами.

До 2020 року готелі були популярним інвестиційним вкладенням серед банків, інвестиційних фондів, хедж-фондів тощо передусім завдяки тому, що ця сфера була стійкою до економічних циклічних коливань набагато більше, ніж інші. Крім того, характер торгівлі давав змогу власникам не лише скористатися вартістю нерухомості, яка з часом буде зростати, але й прибутками від торговельної діяльності. Готельний бізнес був привабливою покупкою як для готельєрів, так і для інших покупців активів (усіх, хто має намір володіти бізнесом та керувати ним, працювати в ньому).

Після голосування за Brexit Великобританія ставала дедалі привабливішою для закордонних інвесторів (Азії, Близького Сходу, США), що демонструвало впевненість у довготермнових перспективах Великобританії.

Готельний сектор по всій Європі сильно постраждав від блокування COVID-19, що зі зрозумілих причин призвело до різкого падіння обсягів інвестицій, оскільки інвестори оцінюють ситуацію й чекають ознак відновлення торгівлі.

Обсяг інвестицій у регіон за I півріччя 2020 р. впав на 55% порівняно з аналогічним періодом минулого року. У Німеччині, Великобританії, Іспанії, Греції обсяг транзакцій знизився на 42%–55%. Однак вони утримували лідируючі позиції за обсягом транзакцій в Європі, підтверджуючи свої позиції в якості найактивніших і стабільних готельних ринків у регіоні [11].

Інституційні інвестори, у яких більше можливостей для подолання таких криз, очолили ринок транзакцій з майже половиною від загального обсягу. Ці інвестори зазвичай більш капіталізовані, краще долають тимчасові спади і, як правило, довготерміновішу інвестиційну стратегію. Враховуючи невизначені перспективи торговельних операцій в короткотерміновій перспективі, велика частина добре капіталізованих інвесторів перебувають в очікуванні коригування цін або продажу власності, щоб отримати можливість наростити свій капітал.

Висновки. Для готельного бізнесу України, якому притаманні ознаки проблематичних ситуацій, важливим постає всебічне дослідження передового міжнародного досвіду управління готельним бізнесом з метою відстеження методів щодо державної підтримки розвитку готельного бізнесу, що дасть змогу утримати їх на рівні функціонування, не знижуючи конкурентоспроможність національного готельного підприємництва, вироблення напрямів їхнього подальшого стратегічного розвитку, пошуку оптимальних методів управління готельним бізнесом за умов подолання кризових явищ.

Conclusions. For the hotel business of Ukraine, which is characterized by problematic situations, it is important to carry out the comprehensive investigation of the best international practices in hotel business management in order to track the methods concerning the state support for the development of the hotel business, making it possible to keep them at the level of functioning without reducing the competitiveness of the national hotel business, to develop directions for their further strategic development, to find optimal methods of hotel business management under crisis conditions.

Список використаної літератури

1. Допомогу 8000 грн отримують ФОПи шести категорій КВЕД. LIGA360. 2020. URL: https://biz.ligazakon.net/news/199889_dopomogu-8000-grn-otrimayut-fopi-shesti-kategory-kved (дата звернення 05.03.2021).
2. Менькова Е. С., Шевченко Е. И., Михайличенко К. И. Анализ мирового рынка гостиничной отрасли. Современные научные исследования и разработки. 2019. № 1. С. 689–701.
3. Шикіна О., Гончаренко Я., Козловський Р. Динаміка показників міжнародного туризму. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 27. С. 24–28.
4. Юринець З. В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: Сполом, 2016. 412 с.
5. Communication from the commission. Amendment to the Temporary Framework for State aid measures to support the economy in the current COVID-19 outbreak. 2020. URL: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_1st_amendment_temporary_framework_en.pdf.
6. Rivas J., Payne G., Friebe K. State aid support to the Hotel and Leisure sector following the COVID-19 outbreak. 2020. URL: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2020/global/state-aid-support-to-the-hotel-and-leisure-sector-following-the-covid19-outbreak> (дата звернення 05.03.2021).
7. State aid: Commission approves Spanish «umbrella» scheme to support economy in coronavirus outbreak. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_581 (дата звернення 05.03.2021).
8. State aid: Commission approves €200 million Danish loan in support of the Travel Guarantee Fund for travel cancellations due to coronavirus outbreak. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_576 (дата звернення 05.03.2021).
9. State aid: Commission approves €3 billion Portuguese guarantee schemes for SMEs and midcaps affected by Coronavirus outbreak 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_506 (дата звернення 05.03.2021).
10. State aid: Commission approves UK schemes to support SMEs affected by coronavirus outbreak. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_527 (дата звернення: 05.03.2021).
11. Yoong K. European Hotel Investment Market: H1 2020. EHL Insights. 2020. URL: <https://hospitalityinsights.ehl.edu/european-hotel-investment-market-h1-2020> (дата звернення 05.03.2021).
12. Yurynets Z., Bayda B., Petrush O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. Economic Annals – XXI. 2015. Vol. 9–10. P. 32–35.

References

1. Dopomogu 8000 hrn otrymayut' FOPy shesty katehoriy KVED [FOPs of six NACE categories will receive UAH 8,000 in assistance] (2020). LIGA360. URL: https://biz.ligazakon.net/news/199889_dopomogu-8000-grn-otrimayut-fopi-shesti-kategory-kved (accessed 05 January 2021).
2. Menkova Ye. S., Shevchenko Ye. I., Mikhaylichenko K. I. (2019). Analiz mirovogo rynka gostinichnoy otrasli [Analysis of the world market of the hotel industry]. Sovremennyye nauchnyye issledovaniya i razrabotki. No. 1. P. 689–701.
3. Shykyna O., Honcharenko YA., Kozlovskyy R. (2019). Dynamika pokaznykiv mizhnarodnoho turyzmu [Dynamics of international tourism]. Infrastruktura rynku. Vol. 27. P. 24–28.
4. Yurynets Z. V. (2016). Formuvannya innovatsiynykh stratehiy: teoriya, metodolohiya, praktyka [Formation of innovative strategies: theory, methodology, practice]. Lviv: Spolom. 412 p.
5. Communication from the commission (2020). Amendment to the Temporary Framework for State aid measures to support the economy in the current COVID-19 outbreak. URL: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_1st_amendment_temporary_framework_en.pdf (accessed 05 January 2021).
6. Rivas J., Payne G., Friebe K. (2020). State aid support to the Hotel and Leisure sector following the COVID-19 outbreak. URL: <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2020/global/state-aid-support-to-the-hotel-and-leisure-sector-following-the-covid19-outbreak> (accessed 05 January 2021).

7. State aid: Commission approves Spanish “umbrella” scheme to support economy in coronavirus outbreak. (2020). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_581 (accessed 05 January 2021).
8. State aid: Commission approves €200 million Danish loan in support of the Travel Guarantee Fund for travel cancellations due to coronavirus outbreak. (2020). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_576 (accessed 05 January 2021).
9. State aid: Commission approves €3 billion Portuguese guarantee schemes for SMEs and midcaps affected by Coronavirus outbreak (2020). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_506.
10. State aid: Commission approves UK schemes to support SMEs affected by coronavirus outbreak. (2020). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_527 (accessed 05 January 2021).
11. Yoong K. (2020). European Hotel Investment Market: H1 2020. EHL Insights. URL: <https://hospitalityinsights.ehl.edu/european-hotel-investment-market-h1-2020> (accessed 05 January 2021).
12. Yurynets Z., Bayda B., Petruch O. (2015). Country’s economic competitiveness increasing within innovation componen., *Economic Annals* – XXI. Vol. 9–10. P. 32–35.